

Når far treng meg

Noralv Pedersen

Førde, 23. oktober 2013

Eit usynleg heimevern

- 70-84 år: 25 000 ektefeller/partnarar
- 41000 personar med demens bur heime
- 2,5 årsverk
- *«Familieomsorgen er den usynlige omsorgen, som knapt registreres i saksbehandling, statistikker, nasjonalregnskap eller offentlige utredninger.» (NOU 2011:11)*
- Risikerer eiga helse
 - Demens: 50 prosent fekk problem med helsa
 - Meir deprimerte

«Omsorgskrise» og «eldrebølge»

- Pusterom: Ikkje fleire over 80 dei fyrste 15 åra
- Minst dramatisk i Europa
- Ein del seniorar vil ha meir pengar, høgare utdanning og betre helse enn før

- 2040: 1 million nordmenn over 70 år
- Kvar tredje ungdom må inn i omsorgsyrke
- Ønskeleg? Fornuftig?

Sju scenario

- Lønsløft for omsorgsarbeidarar
- Velferdsteknologi
- Nye buformer
- Importera omsorgsarbeidarar
- Private omsorgsytarar
- Styrkja frivillige
- Kontantstøtte

Berebjelkane

- Offentlege tenester
- Pårørandeomsorg
- Støre: «sterkere politisk fokus på pårørende (...) som ressurs»
- God vilje, men kva med praksis?

Politikk er å vilja

- Støre: «Det skal vi snakke om», VG 14. juni
- Pårørende blei gløymde – enno ein gong
- Kjem Høie til å snu skuta?

1964-2013

- Utfordringar på 1960-talet:
 - Vekst i talet på eldre
 - Mangel på arbeidskraft
 - Ønskje om likestilling
 - Profesjonalisering og helsefagleg godt tilbod
- Institusjonelle eldreomsorga – ein stille revolusjon
 - Politisk konsensus
 - Oljeinntekter
 - Behov for arbeidskraft
 - Utdanningsrevolusjon
 - Individualisering

Stortingsmeldinga

- Demensplan 2015:
 - Opplæring, støtte og rettleiing av pårørande
 - Dagtilbod til eldre heimebuande med demens
- Per april 2013:
 - Kvar tredje kommune utan pårørandetilbod
 - Regjeringa mangla oversikt over dagtilbod
 - SF: Halvparten mangla dagtilbod
- Omsorgslønsordningar i det blå

Politiske skilje

- Venstresida
 - Arbeidslinja
 - Likestilling
 - Integrering
- Høgresida:
 - Valfridom
 - Den sjuke skal ha innverknad
 - Likestilling – òg det å velja heimen
- Opp av skytargravene!

Pårørandepolitikk i det blå

- Sjukeheimar og heimeteneste jobb nummer 1
- Manglande interesseorganisasjon
- Profesjonar strittar i mot
- Redd for moralisme, skremma veljarar frå seg

Omsorgskapital

- Vald, rus og omsorgssvikt
- Dårlege relasjonar
- Avstand – føresetnad for omsorg
- Umyndiggjering
- Omsorgskapital
- God barndom – god alderdom

Yter mindre omsorg enn før

- Mange gjer mykje: 129 000 vs 100 000
- 1990: 125 000 årsverk, 2000: 100 000 årsverk
- 1995: 18 prosent ytte ulønna omsorgsarbeid utanfor heimen. 2008: 13

Korleis mobilisera fleire?

- Omsorgsteneste – berebjelken. Unngå svarteper
- Meir fleksibelt arbeidsliv – løysa opp i tidsklemma
- Betre ordningar – omsorgsløn på ørkenvandring
- Offentlege tenester meir tilpassa behov
- Debatt om haldningar

Mannen som omsorgsperson

- Den nye farsrolla lovar godt!
- Revolusjon gjennom regulering, nye ordningar og debatt
- Nye generasjonar av omsorgskompetente småbarnspappaer
- Men menn gir mindre omsorg (Romøren, SSB)
- Eit uforløyst potensial

Nye gode hjelparar

- Menn
- Friske, ferske pensjonistar
 - Friskare lenger
 - Men: Dobbeltarbeid, omsorgsplikter i begge endar
- Born og ungdommar
 - Verneplikt
 - Systematisk samarbeid barnehage, skule og omsorgstenester

Ømtolig tema

- Norsk fridomsnorm: Betalar skatt, staten ordnar resten
- Frå kollektivistisk samfunn til individuell sjølvhevding
- Svakare ansvarsnormer
 - Mindre interesserte i å ha sjuke foreldre heime hjå seg
- Men: Gamle dagar – ikkje alltid gode

Sentralisering

- Flyttestraum av unge frå bygd til by
- «Forgubbing»
 - 2030: 93 kommunar 1/3 pensjonistar
- Fleire oppgåver til kommunane
- Ca 100000 fleire eldre over 80 i 2030
- Tredobling av yngre med omsorgsbehov på 20 år
- Mangel på helsefagarbeidarar
- Stor aldersavgang

Omsorg i distriktperspektiv

- Gjennomsluttede samfunn, fangar lettare opp
- Undergreve omsorg frå familie, frivillige
- Svekkjer den frivillige omsorga ytterlegare i åra som kjem
- Omsorgsperspektivet fråverande i distriktpolitikken
- Manglar god analyse